

รายวิชา ศิลปะ

รหัสวิชา ศ๑๕๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เรื่อง คนตรีกับงานประเพณีท้องถิ่น

ครูผู้สอน ครูจันทิมา อนุกุล

ดนตรีกับงาน
ประเพณีท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

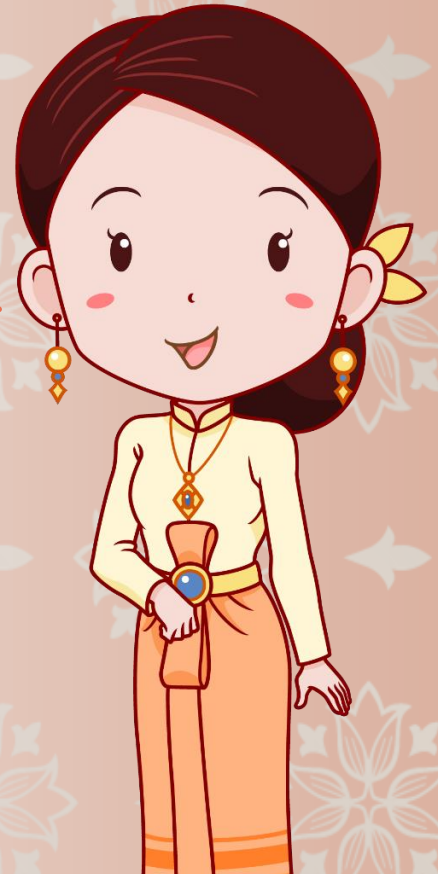
๑. บอกลักษณะเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้าน ๔ ภาค
๒. จำแนกเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้าน ๔ ภาค
๓. ตระหนักและเห็นคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้าน ๔ ภาค

นักเรียนได้พบเห็นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน
หรือเพลงพื้นบ้าน อะไรบ้าง?

สละล้อ
ภาคเหนือ

เพลงเกี่ยวข้าว
ภาคกลาง

เครื่องดนตรี ๔ ภาค

ภาคเหนือ

ภาคกลาง

ภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ

ภาคใต้

เครื่องดนตรี

ภาคเหนือ

สะล้อ

สะล้อ เป็นเครื่องดนตรีเครื่องสี่พื้นเมือง
ล้านนา ซึ่งสะล้อมีทั้ง ๒ สายและ ๓ สาย
และเป็นตัวหลักมักนิยมใช้ขึ้นนำเพลง
ในวงกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ เช่น
สะล้อ ซอ ซึง

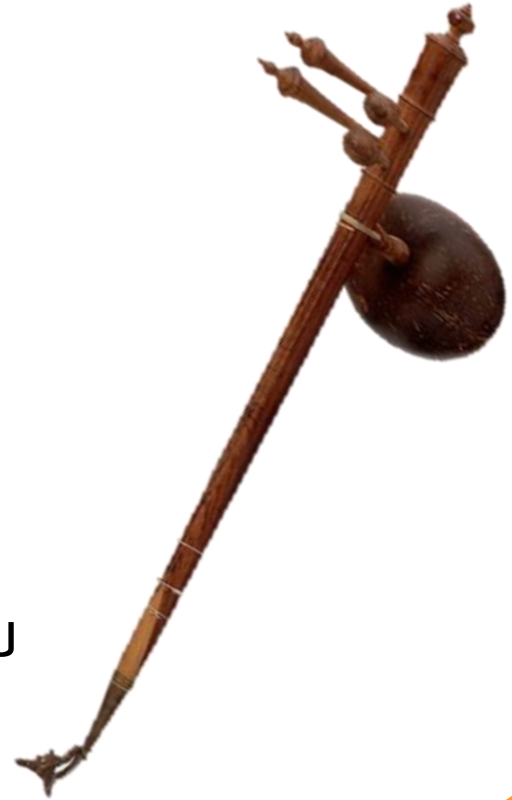
ซึง

ซึง เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีด
มี ๔ สาย แต่แบ่งออกเป็น ๒ เส้น
เส้นละ ๒ สาย มีลักษณะคล้าย กระจับปี่
แต่มีขนาดเล็กกว่า ชาวไทยทางภาคเหนือ
นิยมนำมาเล่นร่วมกับ ปี่ซอ หรือ ปี่จุม
และ สะล้อ

พินเพียะ, พินเปียะ

เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองล้านนาชนิดหนึ่ง
ลักษณะของพินเพียะ สายของพินเพียะ
มีทั้ง ๒ สายและ ๔ สาย กะโหลกของ
พินเพียะทำด้วยเปลือกน้ำเต้าตัดครึ่งหรือ
กะลามะพร้าว เวลาดีดใช้กะโหลกประกบติดกับ
หน้าอก ขยับเปิดปิดให้เกิดเสียงตามต้องการ

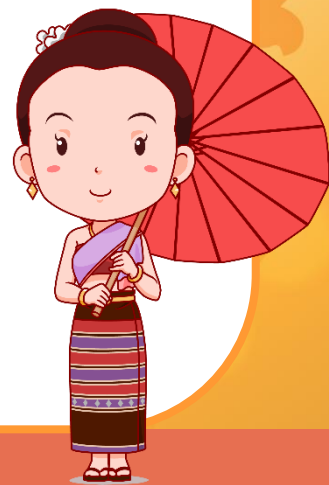
เพลงพื้นบ้าน

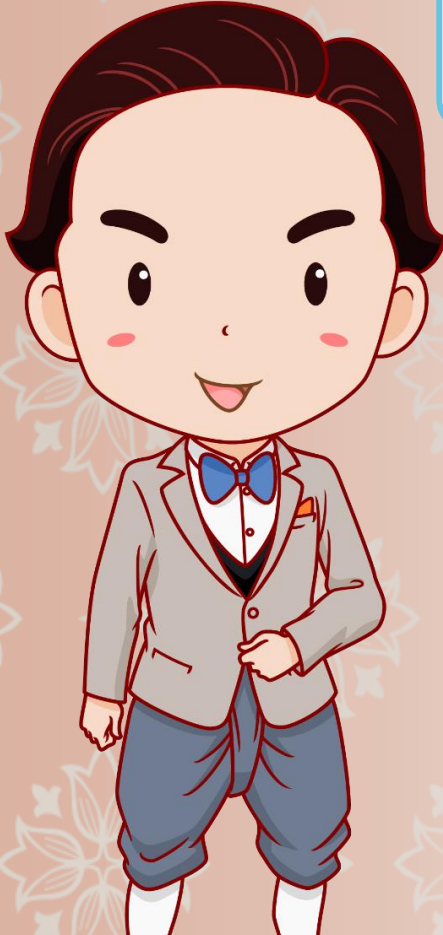
ภาคเหนือ

เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

ชีวิตของผู้คนในภาคเหนือ หรือชาวล้านนา ผูกพันอยู่กับเสียงเพลง
ตลอดเวลาตั้งแต่ในวัยเด็ก วัยหนุ่มสาว จนถึงวัยชรา
คิดคำร้องขึ้นด้วยปฏิภาณไหวพริบ
จดจำสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ
เพลงพื้นบ้านภาคเหนือที่ยังเป็นที่รู้จัก
และยังมีการร้องเล่นกันอยู่บางแห่งจนถึงปัจจุบัน

เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ

เพลงซอ

เพลงจ้อย

เพลงคำว

เพลงกล่อมเด็ก

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์ : เพลงคำว

เผยแพร่โดย : มนต์ นครเชียงใหม่

เผยแพร่วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=047xeEDly6c&t=219s>

เครื่องดนตรี

ภาคกลาง

ซอฮู้

ซอฮู้ เป็นซอสองสาย ตัวกะโหลกทำด้วย
กะลามะพร้าว โดยตัดปาดกะลาออกเสียด้านหนึ่ง
และใช้หนังลูกวัวขึงขึ้นหน้าซอ
ตรงหน้าซอใช้ผ้าม้วนกลมๆ เพื่อทำหน้าที่เป็น
หมอนหนุน ด้านหลังของกะโหลก
ซอแกะสลักเป็นรูปลวดลายสวยงาม
และเป็นช่องทางให้เสียงออกด้านนี้ด้วย

ระนาดเอก

ระนาดเอก เป็นเครื่องตีชนิดหนึ่ง
ที่วิวัฒนาการมาจากกรับ โดยการเอากรับ
หลาย ๆ อันวางเรียงลาดลงไป แล้วแก้ไข
ประดิษฐ์ให้มีขนาดลดหลั่นกันนำตะกั่วผสม
กับขี้ผึ้งมาถ่วงเสียงโดยนำมาติด
หัวท้ายของไม้ นั้น ให้เกิดเสียงไพเราะยิ่งขึ้น

กลองยาว

กลองยาว เป็นเครื่องดนตรี สำหรับตี
ด้วยมือ ตัวกลองทำด้วยไม้ มีลักษณะ
กลมกลวง ขึงด้วยหนังมีหลายชนิด
ถ้าทำด้วยหนังหน้าเดียว
มีรูปร่างมากใช้สลับในเวลาที่
เรียกว่ากลองยาวหรือเถิดเทิง

เพลงพื้นบ้าน

ภาคกลาง

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง

เพลงพื้นบ้านเกิดจากชาวบ้านเป็นผู้สร้างบทเพลง
และสืบทอดกันมาแบบปากต่อปากโดยการจดจำบทเพลง
เป็นคำร้องง่าย ๆ ที่เป็นเรื่องราวใกล้ตัวในท้องถิ่นนั้น ๆ

จึงทำให้เพลงพื้นบ้านเป็นสมบัติอันมีค่า
ที่บรรพบุรุษสั่งสมเพื่อเป็นมรดก
ที่ลูกหลานไทยต้องดูแล

เพลงพื้นบ้าน ภาคกลาง

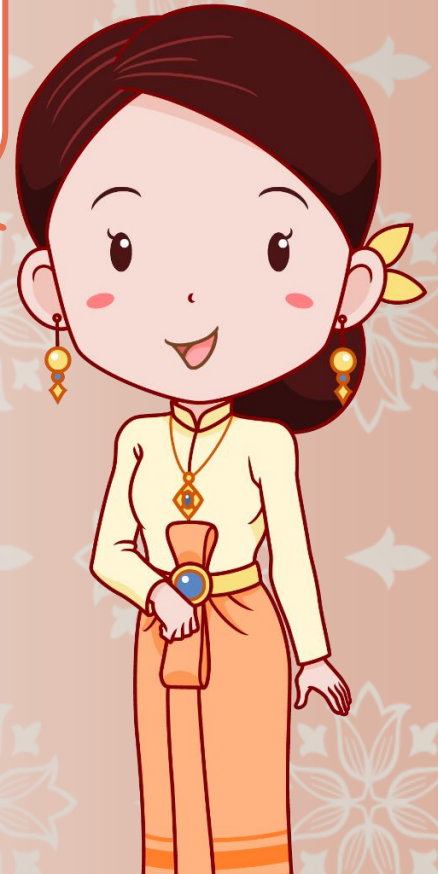
เพลงลำตัด

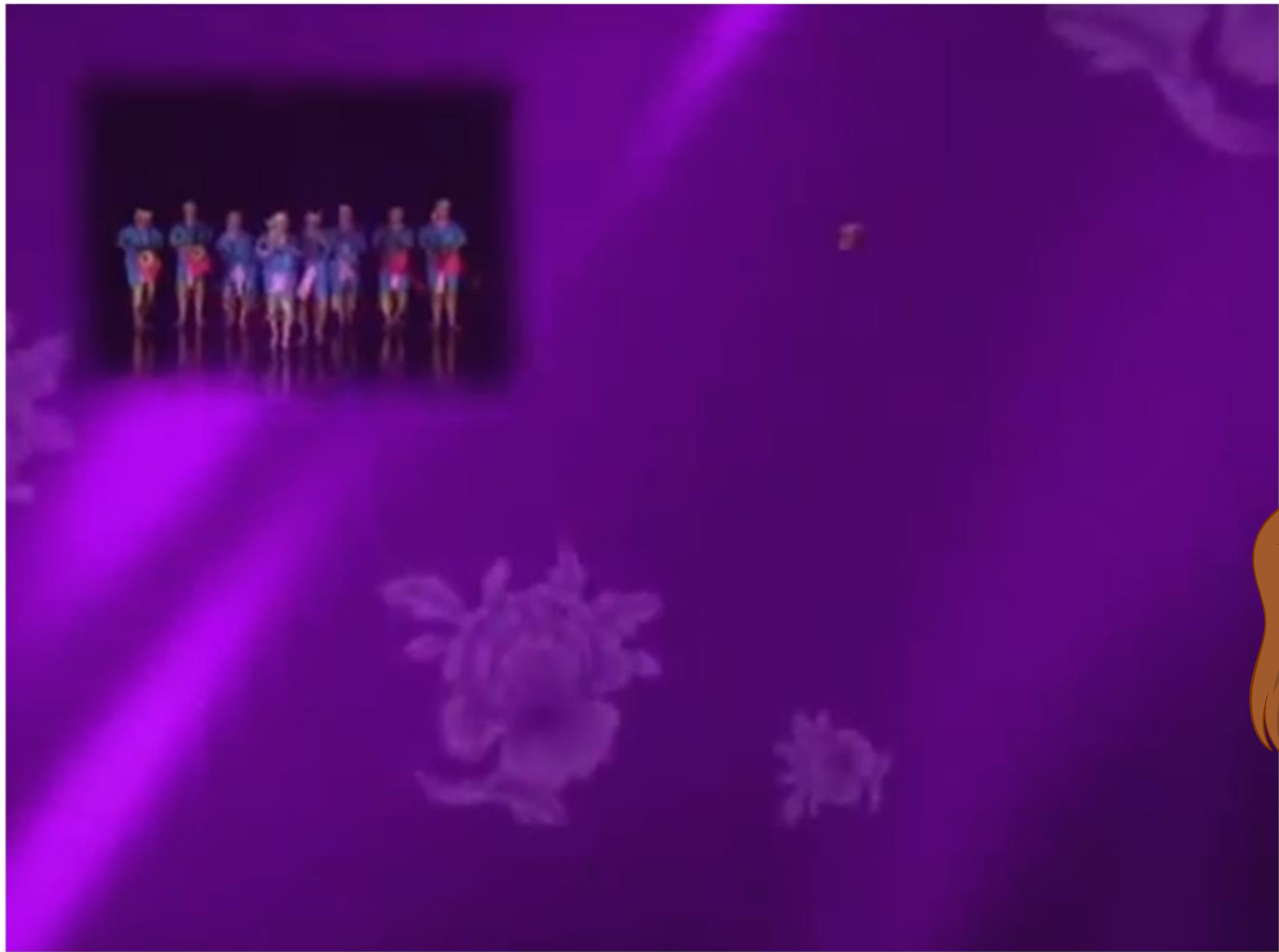
เพลงอีแซว

เพลงฉ่อย

เพลง
พวงมาลัย

เพลง
เกี่ยวข้าว

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์ : การแสดง รำเถิดเทิง

เผยแพร่โดย : โรงละครแห่งชาติ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา

เผยแพร่วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=n35TKIS3VZg>

เครื่องดนตรี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แคน

แคน เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมือง
ชนิดหนึ่งของประเทศลาวและภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ(อีสาน)ในประเทศไทย
และถือเป็นสัญลักษณ์ประจำ
กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีกด้วย

โหวด

โหวด หรือ “โบท” เป็นเครื่องภาคอีสาน
ประเภทเครื่องเป่า มีรูปร่างเป็น
ทรงกระบอกคล้ายกับขลุ่ย
ทำจากไม้กู่แคนซึ่งเป็นไม้ซาง
ชนิดเดียวกับที่ใช้ทำแคน

พิณ

พิณ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด
แบบหนึ่ง มีหลายชนิดแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น
ในภาคอีสานของประเทศไทย พิณอาจมี
ชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น
บรรเลงโดยการดีดด้วยวัสดุที่เป็นแผ่นบาง

เพลงพื้นบ้าน

ภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ

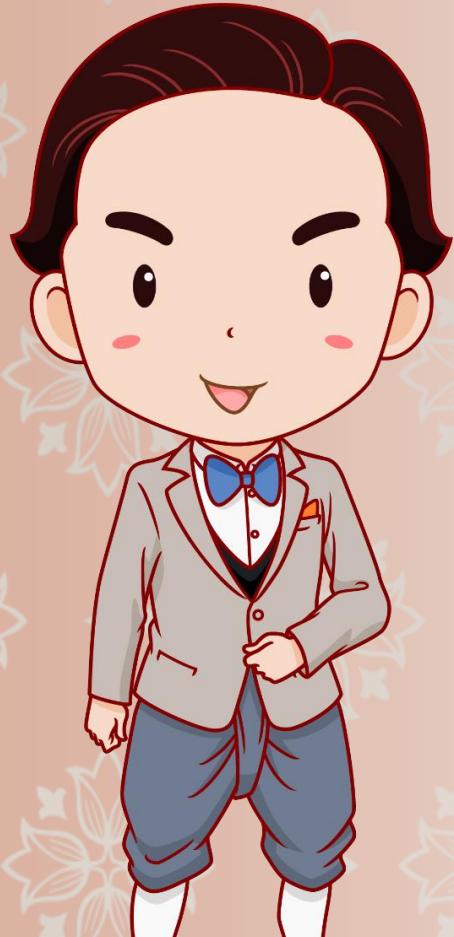

เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน

ภาคอีสานเป็นแหล่งรวมกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน
ถึง ๓ กลุ่ม จึงมีเพลงพื้นบ้านแบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว
๒. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมเขมร-ส่วย (กูย)
๓. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทยโคราช

เพลงพื้นบ้าน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หมอลำ

เซิ้ง, ลำเซิ้ง

เพลง
โคราช

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์ : การแสดง เชิงสวิง

เผยแพร่โดย : โรงละครแห่งชาติ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.นครราชสีมา

เผยแพร่วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๓

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=Xa4zsoVKZ7Y>

เครื่องดนตรี

ภาคใต้

โทน

โทน เป็นชื่อของเครื่องหนัง ที่ซึ่งหนัง
หน้าเดียว มีสายโยงแรงเสียงจากขอบหนัง
ถึงคอ มีหางยื่นออกไปและบานปลาย
มีชื่อเรียกคู่กันว่า โทนทับ ตีด้วยมือข้าง
หนึ่ง ส่วนอีกมือหนึ่งคอยปิดเปิด
ปลายหางที่เป็นปากลำโพง

กลองชาตรี

กลองชาตรี เป็นกลองสองหน้า มีรูปร่าง
เหมือนกลองทัดทุกอย่างแต่ขนาดย่อส่วน
ใช้เป็นคู่เช่นเดียวกัน ใช้ทำหน้าทับในวงปี่
พาทย์เครื่องห้า หรือวงปี่พาทย์ชาตรี
ประกอบการแสดงละครโนรา
ใช้เล่นคู่กับโทนชาตรี

ฆ้องคู่

ฆ้องคู่ เป็นฆ้องที่มี ๒ ใบมีขนาดเล็ก
เสียงต่ำใบหนึ่ง เสียงสูงใบหนึ่ง
ใช้ตีกำกับจังหวะ ชุดหนึ่งมีสองลูก
ลูกใหญ่ให้เสียงต่ำ ลูกเล็กให้เสียงสูง
ใช้บรรเลงในการเชิดหนังตะลุง
และละครโนราชาตรี

เพลงพื้นบ้าน

ภาคใต้

เพลงพื้นบ้านภาคใต้

เพลงพื้นบ้านที่นิยมเล่นกันในกลุ่มชาวไทยมุสลิม เพลงพื้นบ้าน
ที่นิยมเล่นในกลุ่มไทยพุทธ เพลงพื้นบ้านที่นิยมเล่นในโอกาส
เทศกาลเพลงพื้นบ้านที่เล่นได้ทุกโอกาส และเพลงกล่อมเด็ก

เพลงพื้นบ้านที่นิยมเล่นในกลุ่มชาวไทยมุสลิม

ได้แก่ เพลงตันหยง ลีเกฮูลู

เพลงพื้นบ้านที่นิยมเล่นในกลุ่มชาวไทยพุทธ

ได้แก่ เพลงกล่อมนาค เพลงเรือ เพลงนาสวดมาลัย

เพลงพื้นบ้าน ภาคใต้

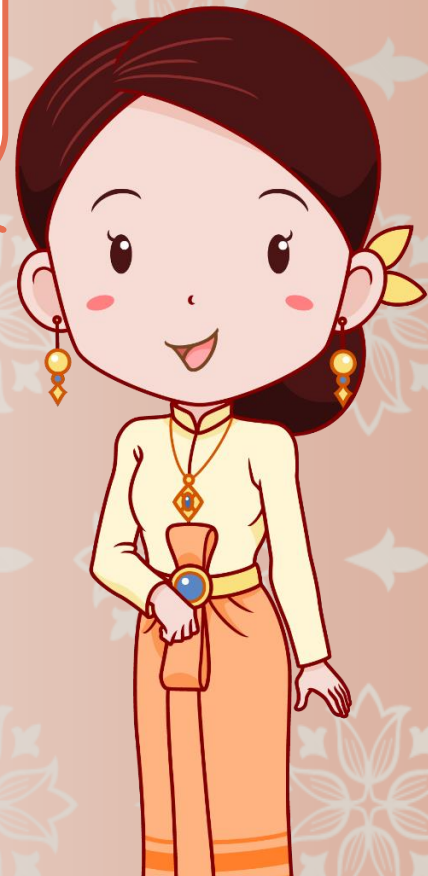
เพลงเรือ

เพลงลา

เพลงบอก

เพลงต้นหยง

ลิเกฮูลู

อภพ

องค์ความรู้
The OngKhaPhaYop

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์ : โนราห์ทำบท วงปีพาทย์ชาตรี

เผยแพร่โดย : The Ongkaphayop

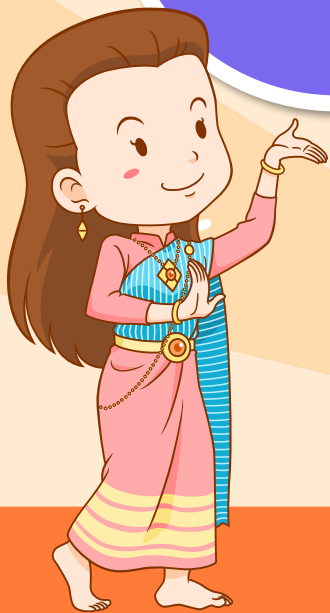
เผยแพร่วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=aTxargtb9Bk>

กิจกรรม

ดนตรีกับงานประเพณีท้องถิ่น

ขั้นปฏิบัติ

คำชี้แจง : กิจกรรมนักเรียน

ให้นักเรียนทำแผนผังความคิด เรื่อง
เครื่องดนตรีในท้องถิ่น ลงในกระดาษหรือ
สมุด พร้อมกับตกแต่งระบายสีให้สวยงาม

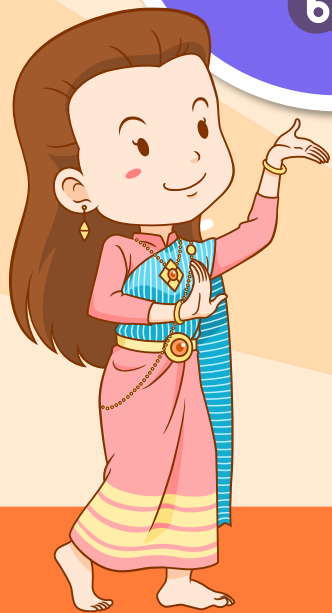
คำชี้แจง : บทบาทครูปลายทาง

ให้ครูปลายทางดูแลความเรียบร้อย
ในการจัดนักเรียนและช่วยแนะนำ
ในการทำกิจกรรม

แผนผังความคิด

เครื่องดนตรีและเพลงในท้องถิ่น

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง บทเพลงในงาน
ประเพณีท้องถิ่น

